

PONTIFICIA COMMISSIO
CODICI IURIS CANONICI
RECOGNOSCENDO

COMMUNICATIONES

VOL. IX - N. 2

1977

COMMUNICATIONES

PONTIFICIA COMMISSIONE CODICI IURIS
CANONICI RECOGNOSCENDO

PIAZZA PIO XII, 10 - 00193 ROMA

NUM. 2

DECEMBRI 1977

EX ACTIS PAULI PP. VI

Allocutiones

I-II-III. <i>Ad Patres Synodales V Coetus Generalis Synodi Episcoporum</i>	199
IV. <i>Ad eos qui intersunt VII Cursui renovationis Canonicae pro iudicibus a Pont. Universitate Gregoriana promoto</i>	209

EX ACTIS SYNODI EPISCOPORUM

I. <i>Relatio Cardinalis Praesidis de opere praestito in recognoscendo Codice Iuris Canonici</i>	211
II. <i>Discussio Patrum Synodalium circa Relationem</i>	214

EX ACTIS SANCTAE SEDIS

<i>Sacra Congregatio pro Doctrina Fidei</i>	
Decretum circa impotentiam quae matrimonium dirimit	222
<i>Sacra Congregatio pro Episcopis</i>	
I. <i>De titulo tribuendo Episcopis coadiutoribus c.i.s.</i>	223
II. <i>De titulo tribuendo Praelatis (nullius)</i>	224
<i>Sacra Congregatio pro Sacramentis et Cultu divino et Sacra Congregatio pro Clericis</i>	
Responsum ad propositum dubium de S. Poenitentia anteponenda receptioni Primae Communionis	225
<i>Supremum Signaturae Apostolicae Tribunal</i>	
De munere defensoris vinculi Diacono permanenti committendo	226

ACTA COMMISSIONIS

I. <i>Transmissio schematum canonum consultationis causa</i>	227
A. <i>Transmissionis Litterae</i>	227
B. <i>Index generalis provisorius novi Codicis</i>	229
C. <i>Praenotanda - Canones praeliminares et normae generales</i>	231
II. <i>Opera Consultorum in apparandis canonum schematibus</i>	274
A. <i>Coetus specialis studii « De Lege Ecclesiae Fundamentalii »</i>	274
<i>Caput II: De Ecclesiae munere sanctificandi</i>	275
<i>Caput III: De Ecclesiae munere regendi</i>	279
<i>Normae finales</i>	295
B. <i>Coetus studiorum de Iure poenali Pars secunda: De poenis in singula delicta</i>	304
<i>Coetus studiorum de Sacramentis Synthesis animadversionum generalium</i>	323
<i>Canones de Ecclesiae munere sanctificandi</i>	323
<i>Titulus V: De Sacramento Unctionis infirmorum</i>	332
D. <i>Coetus studiorum de Iure matrimoniali</i>	340
<i>De impedimentis in genere</i>	345
<i>De matrimonii mixtis</i>	353
<i>De impedimentis dirimentibus</i>	359
<i>De consensu matrimoniali</i>	369

DOCUMENTA

<i>Oratio Card. P. Felici in Pontificia Universitate Gregoriana</i>	379
<i>NOTITIAE</i>	382
<i>INDICES</i>	383

Acta Commissionis

I

TRANSMISSIO SCHEMATICUM CANONUM CONSULTATIONIS CAUSA

Die 15 novembris 1977 transmissa sunt suetis Organis consultationis quinque schemata canonum, quibus iam tota Codicis materia absolvitur. Referuntur ex ordine Litterae transmissionis, Index generalis provisorius novi Codicis, et Praenotanda singulis schematibus apposita.

A TRANSMISSIONIS LITTERAE

Amplissime Domine,

Praesentibus Litteris Amplitudini Tuae mittuntur quinque schemata canonum novi Codicis Iuris Canonici. Haec schemata, in unum collecta, sunt quae sequuntur: De normis generalibus, De Populo Dei, De Ecclesiae munere docendi, De locis et temporibus sacris deque Cultu divino, atque De iure Ecclesiae patrimoniali.

Cum elaboratione horum postremorum schematum universa disciplina hodierni Codicis recognita est iuxta Decreta et spiritum Concilii Oecumenici Vaticani II, necnon iuxta « Principia quae Codicis Iuris Canonici recognitionem dirigant » a Synodo Episcoporum anno 1967 approbata.

Amplitudinem Tuam humanissime rogo ut mentem sententiamque Organi, cui praees, circa transmissa schemata aperias animadversiones oportunas, si quae proponendae habeantur, addas: quae omnia a nostra Commissione quam attentissime perpendentur.

Haec schemata in unum collecta consultationi mittuntur, ut examen ex parte Organorum consultivorum facilius ac expeditius procedere possit, eo quod normae singulorum schematum ad invicem complentur et saepe citationes in uno schemate fiunt de his quae in ceteris schematibus statuuntur.

Pergratus Tibi fuero si responsum Organi cui praees ad hanc Pontificiam Commissionem non ultra d. 30 octobris 1978 miseris.
Interim cum observantis mei animi sensu Tibi permaneo

addictissimus

PERICLES Card. FELICI
Praeses

✠ R. CASTILLO LARA
a secretis

B

INDEX GENERALIS PROVISORIUS
NOVI CODICIS IURIS CANONICI

LIBER PRIMUS	Normae generales
LIBER SECUNDUS	De Populo Dei
<i>Pars Prima</i>	De personis in genere
<i>Pars Secunda</i>	De personis in specie
Sectio I	De ministris sacris seu de clericis
Sectio II	De Ecclesiae constitutione hierarchica
Sectio III	De Institutis vitae consecratae per professionem consiliorum evangelicorum (<i>consultationi iam subiecta</i>)
Sectio IV	De christifidelibus laicis
LIBER TERTIUS	De Ecclesiae munere docendi
LIBER QUARTUS	De Ecclesiae munere sanctificandi
<i>Pars Prima</i>	De Sacramentis et sacramentalibus (<i>consultationi iam subiecta</i>)
<i>Pars Secunda</i>	De locis et temporibus sacris deque cultu divino
LIBER QUINTUS	De iure patrimoniali Ecclesiae
LIBER SEXTUS	De sanctionibus in Ecclesia (<i>consultationi iam subiectus</i>)
LIBER SEPTIMUS	De tutela iurium seu de processibus (<i>consultationi iam subiectus</i>)

NOTA

Haec ordinatio systematica novi Codicis Iuris Canonici parata est iuxta ea quae deliberata sunt et approbata in Congregatione Plenaria Patrum Commissionis, die 28 Maii 1968 habita.

Agitur tamen de ordinatione systematica provisoria, quae adhuc perfici forsitan poterit post consultationem circa omnia schemata novae Codificationis. Mens Legislatoris est, et quidem Patrum Commissionis, ut inter tanta diversaque criteria quae adoptari possunt, ordo systematicus seligatur ordinatione vigentis Codicis fundamentaliter innexus. Hoc quidem conveniens visum est propter rationes technicas, practicas et didacticas ab experientia satis probatas.

Praedictum tamen sistema, planum quidem ac simplex, quod originem suam ultimam trahit ex illo pervetere principio « omne ius quo utimur vel ad personas pertinet vel ad res vel ad actiones », aptatum atque perfectum est in quantum fieri potest iuxta expositionem theologicam de tribus munib[us] Ecclesiae, quae in documentis Concilii Vaticani II invenitur, praesertim in Const. dogm. *Lumen gentium*. De munere tamen regendi necessarium visum est ut tractetur, iuxta diversitatem materiae, sive in Libro II (ubi normae simul traduntur de personis atque de organis et officiis quibus potestas regiminis exercetur) sive etiam in Libris V, VI et VII. Ideoque non adest liber specificus qui inscribitur « De Munere regendi », quia hoc plures secumferret repetitiones.

C

PRAENOTANDA

Liber primus
CANONES PRAELIMINARES

Imprimis, ante diversos Codicis recogniti Libros, ad modum introductionis, traduntur *Canones praeliminares*, quibus determinantur in genere materia huius Codicis necnon eiusdem vis, quibusque definitur eiusdem habitudo relate ad ius anterius, tum consuetudinarium tum scriptum.

Canones 1 ad 4 eadem substantialiter continent praescripta ac canones Codicis Iuris Canonici a. 1917, quae vero breviore forma enuntiantur. Etiam canon 5, § 1 idem quoad substantiam continet praescriptum ac can. 5 CIC; in § 2 autem eiusdem canonis definitur Codicis novi relatio ad consuetudines praeter ius. In can. 6, praescripta can. 6 CIC a. 1917 debite aptantur. Tandem in can. 7 item definitur quid intelligendum sit nomine *Sanctae Sedis* et *Apostolicae Sedis*; attamen postea aestimari potest hunc canonem inserendum esse in loco in quo de supra Ecclesiae auctoritate agitur (*De populo Dei*, Sectio II, Titulus I).

NORMAE GENERALES

Numerosiores in hoc Libro habentur Tituli quam in priore Codice, quia consultoribus visum est praescripta de certis materiis, antea in Libro II tradita, esse omnino generalia et ad omnes partes Codicis se referre. Ita sunt Tituli de actibus iuridicis et de officiis ecclesiasticis. Praeterea additi sunt quidam Tituli, quibus traduntur normae v.g. de statutis et ordinibus necnon generalia quaedam praescripta de praescriptione, quae quidem non tantum ad bonorum acquisitionem sese referunt. Tandem et quidem praesertim notari debet duos Titulos additos esse de Actibus administrativis, de quibus scilicet normae requiruntur certae in Ecclesia: ideoque Titulus II agit de decretis atque praeceptis generalibus et de instructionibus, atque Titulus III tractat de actibus administrativis singularibus.

Re quidem vera necesse omnino est ut in novo Codice de actibus administrativis normae tradantur, utque apte distinguantur una ex parte actus qui indolem habent legislativam, qui scilicet proprie ad iuris fontes pertinent et alia ex parte actus qui ad administrationem spectant et sunt indolis executivae seu administrative. Ita ceterum ad effectum deducitur regula quae enuntiatur inter *Principia*

quae Codicis Iuris Canonici recognitionem dirigant in Synodo Episcoporum a. 1967 probata (cfr. *Communicationes*, 1, 1969, 83), quae quidem regula ita sonat: « potestatis ecclesiasticae clare distinguuntur diversae functiones, videlicet legislativa, administrativa et iudicialis, atque apte definiuntur a quibusdam organis singulæ functiones exerceantur ». Itaque post titulum I, de fontibus iuris, in titulis II et III, de actibus administrativis normae traduntur.

TITULUS I DE FONTIBUS IURIS

Sub hoc Titulo, non secus ac in priore Codice, traduntur praescripta I. *De Legibus*; II. *De Consuetudine*.

De Legibus quae habentur normae quoad substantiam eadem sunt ac in priore Codice. Notetur tamen quaestionem utrum leges sint territoriales an personales, secundum doctrinam a multis admissam et historia comprobatam, poni tantummodo de legibus particularibus, non autem de legibus universalibus. Notetur etiam constantem adhibitam esse terminologiam: legibus particularibus opponuntur semper leges universales, dum legibus specialibus seu peculiaribus opponuntur leges generales.

De Consuetudine etiam servantur eadem quoad substantiam normae, sed clarior modo et ordine magis logico sunt traditae.

TITULUS II DE DECRETIS ATQUE PRAECEPTIS GENERALIBUS ET DE INSTRUCTIONIBUS

De generalibus sub hoc titulo decretis atque praeceptis agitur sicut et de instructionibus, scilicet de actibus administrativis quae indolem generalem habent. Omnino necesse est ut decreta et praecpta generalia definiantur utque definiatur etiam quid nomine instructionis intelligendum sit. Definitiones ideoque traduntur et insuper eorundem decretorum et praceptorum necnon instructionum vis iuridica determinetur oportet. Claritas et securitas iuridica id certo certius requirunt. Certa et constans requiritur terminologia, ut cum certitudine constet quandonam habeatur lex vera, quandonam autem actus executorius.

TITULUS III
DE ACTIBUS ADMINISTRATIVIS SINGULARIBUS

Actus administrativi singulares distinguuntur una ex parte *decretum aut praecptum* (species decreti) singularia et altera ex parte *rescriptum*. Utrumque est actus potestatis exsecutivae et ideo elici potest ab eo qui potestate exsecutiva gaudet, intra fines suae competentiae.

Decretum et praecptum singularia sunt actus administrativi, quibus decisio fertur aut fit provisio canonica, sed quae natura sua petitionem ab aliquo factam non supponunt.

Rescriptum autem est actus administrativus (ergo datus ab eo qui potestate exsecutiva gaudet), qui vero de se datur ad petitionem alicuius personae.

Necessaria est haec distinctio, quae quidem effectus etiam habet iuridicos.

Titulus hic dividitur in quinque capita. *Caput I* praescripta tradit communia omnibus actibus administrativis singularibus. *Caput II* agit de decretis et praecptis singularibus. *Caput III* praescripta tradit de rescriptis, quae quidem praescripta et ipsa quoad substantiam non differunt a praescriptis prioris Codicis, sed breviore forma et modo distinctiore enuntiantur. Deinde *Caput IV* normas praebet de privilegiis et *Caput V* normas praestat de dispensationibus, quae quidem et ipsae plerumque retinent priorem disciplinam.

Notetur tamen in schemate agi tantummodo de privilegiis quae acquiruntur per directam concessionem competentis auctoritatis, scilicet per actum administrativum, quod in casu est rescriptum. Sic dicta privilegia per legem concessa vel per consuetudinem introducta formaliter et iuridice simpliciter sunt leges et consuetudines, et uti talia haberi debent. Sunt nempe leges speciales et consuetudines speciales et reguntur praescriptis de legibus et de consuetudine. Item privilegia quae dicuntur acquisita per praescriptionem, sunt iura subiectiva acquisita et dicenda sunt regi praescriptis quae iura subiectiva per praescriptionem acquisita respiciunt (cfr. *Communicationes*, 3, 1971, 88-89).

Notetur etiam de dispensationibus enuntiari regulam fundamentalem, vi cuius scilicet dispensationi obnoxia non sunt leges quatenus definiunt ea quae institutorum aut actuum iuridicorum essentialiter sunt constitutiva (cfr. de hoc can. 1680, § 1 CIC; cfr. *Communicationes*, 3, 1971, 89-90).

TITULUS IV
DE STATUTIS ET ORDINIBUS

Novus hic titulus in Normis generalibus necessarius visus est, ut determinetur quid his verbis intelligi debet et quaenam sit statutorum et ordinum vis iuridica. Statuta proprie sunt ordinationes quae respiciunt christifidelium consociationes, sive publicas sive privatas. Ordines vero sunt regulae servandae in personarum conventibus: ita v.g. Ordo Concilii.

TITULUS V
DE POTESTATIS REGIMINIS EXERCITIO

Titulus hic locum tenet tituli Codicis prioris *De potestate ordinaria et delegata* (cann. 196-210), et in Libro de Normis generalibus inseritur, ob generalem eiusdem applicationem in universo Ecclesiae iure.

Inscriptio huius tituli nunc est *De potestatis regiminis exercitio*. Adhibetur locutio *potestas regiminis*, non vero «potestas iurisdictionis», licet in can. 97 schematis affirmetur: «Potestas regiminis, quae etiam potestas iurisdictionis vocatur ...». Rectius quidem vocatur *potestas regiminis*, quia haec locutio magis congruit historiae, et quia magis convenit cum assertis in Constitutione dogmatica *Lumen gentium* et in decretis Concilii Vaticani II, in quibus distinguntur munus docendi, munus sanctificandi et munus *regendi*. Iurisdictio olim, et hodie communiter in legislationibus civilibus, reservatur activitatibus potestatis iudicialis.

Titulus, uti nunc proponitur, latior est quam titulus prioris Codicis. In priore Codice canones tituli *De potestate ordinaria et delegata* normas praebabant prae- certim de potestate exsecutiva, sed de potestate legislativa et iudicali ex professo non agebant nec de earum delegabilitate praescripta praebabant. Aptius visum est ut de singulis functionibus potestatis regiminis normae certae traderentur, et ideo latior inscriptio huius tituli admissa est.

Notetur quoque in schemate non contradistingui potestatem regiminis fori externi et potestatem fori interni seu conscientiae (uti fit in CIC, can. 196). Re quidem vera, potestas fori externi et potestas fori interni, secundum hodiernam doctrinam et de unanimi omnium consultorum sententia, est eadem potestas regiminis, cuius vero exercitii effectus possunt esse diversi. De se seu communiter exercitium huius potestatis effectus producit pro foro interno (relate ad ipsam personam in causa) et pro foro externo (erga omnes alios). Potest autem fieri ut pro

solo foro interno, i.e. relate ad personas in causa tantum, effectus producat, scilicet potest fieri ut effectus exercitii limitentur ad ipsas personas in causa et ut illi effectus non extendantur ad alias personas aut ab aliis personis non cognoscantur. Hoc in casu exercetur haec potestas pro solo foro interno. Ceterum non potest haec potestas quae pro solo foro interno exercetur dici fori conscientiae. Itaque, potestas regiminis qua conceditur sic dicta iurisdictio ad confessiones, nunc dicitur et rectius appellatur facultas ad confessiones audiendas (cfr. Schema de Sacramentis, can. 136).

Notetur tandem regulas circa delegationem potestatis non esse easdem pro potestate legislativa et pro potestate exsecutiva.

Nova igitur in hoc titulo habetur ordinatio materiae, quae certo maiorem claritatem et securitatem iuridicam praebet.

TITULUS VI DE ACTIBUS IURIDICIS

Etiam quae actus iuridicos respiciunt normae aptius in Libro de Normis generalibus inseruntur.

Incipit titulus cum aliquo generali canone, in quo generali formula asseritur quaenam ad validitatem actus iuridici alicuius requiruntur, atque in quo (in § 2) praesumptio statuitur de validitate actus iuridici, rite positi, et vis huius prae-
sumptionis definitur.

Sequuntur deinde praescripta quae habentur in priore Codice, cann. 103 ad 106, sed clariore modo proposita.

TITULUS VII DE OFFICIIS ECCLESIASTICIS

Etiam in hoc Libro normae traduntur de his officiis ecclesiasticis, quae quidem normae rectius hic ponuntur, quam in Libro *De personis* uti fit in priore Codice.

Ante omnia generales quaedam normae praebentur, in quibus praesertim de nova definitione officii ecclesiastici agitur, uti in Concilio Vaticano II (Decr. *Presbyterorum Ordinis*, n. 20) traditur.

Duo habentur sub hoc titulo Capita, quae agunt de provisione officii ecclesiastici et de ammissione huius officii.

Ad *provisionem* officii ecclesiastici quod attinet, imprimis generales traduntur normae de eiusdem necessitate et de variis modis quibus fieri potest, de qualitatibus requisitis ut quis tale officium obtainere possit, de provisione officii ecclesiastici non ultra sex menses differenda, etc.

Magis in specie deinde habentur normae de diversis modis, quibus provisio fieri potest, scilicet de libera collatione, de praesentatione et institutione, de electione atque huius confirmatione, et de postulatione. De singulis hisce modis provisionis, normae statuuntur quae, plerumque quoad substantiam cum normis disciplinae vigentis convenient, sed aptatae sunt novis quae de iis habentur praescriptionibus. Clare vero distinguuntur diversi modi faciendi provisionem, et ideo in quattuor articulis traduntur, ita ut diversitas normarum distincte eluceat.

Ad *amissionem* officii ecclesiastici quod spectat, similiter clare distinguuntur modi quo tale officium amitti potest. Qui modi hodie sunt lapsus temporis pro quo officium concessum fuit, expleta aetas qua quis ad normam iuris fit emeritus, renuntiatio officii, translatio ab uno officio ad aliud, amotio ab officio, necnon privatio ab officio in poenam delicti. De singulis his modis traduntur normae quae materiam regunt.

Notetur non amplius fieri distinctionem inter officium inamovibile et officium amovibile parochorum (cfr. Decr. *Christus Dominus*, n. 31).

TITULUS VIII DE PRAESCRIPTIONE

In Codice Iuris Canonici, normae quae praescriptionem regunt traduntur ubi de bonis Ecclesiae temporalibus agitur (cann. 1508-1512).

Potentibus vero non paucis consultoribus, nunc generales de praescriptione normae sub hoc titulo traduntur, quia praescriptio non tantum pro acquisitione bonorum aut eorundem ammissione effectum habere potest, sed quandoque pro certis iuribus acquirendis vel amittendis sicut et ab aliis obligationibus se liberandi momentum habere valet.

Quare tres generales canones hic ponuntur, in quibus ratio etiam habetur praescriptorum quae in Codice traduntur in cann. 1508, 1509 et 1512.

TITULUS IX
DE TEMPORIS SUPPUTATIONE

Praeterea habetur titulus de temporis supputatione, in quo servantur, sed ad breviorem formam rediguntur praescripta quae hac de materia in priore Codice habentur (cann. 31-35).

TITULUS X
DE PRAECEDENTIA

Denique referuntur, paucis tantum mutatis, quae de praecedentia praescribit Codex can. 106.

Liber secundus
De populo Dei

Liber II huius schematis, qui locum tenet Libri II anterioris Codicis Iuris Canonici, Codicis scilicet a. 1917, nunc inscribitur « De populo Dei ». Qui titulus magis congruit cum doctrina Concilii Vaticani II. Liber hic II de personis quidem praebet praescripta canonica, de personis scilicet quae efformant Dei populum, atque hunc Dei populum respiciunt etiam quatenus, ex voluntate Christi, est organice exstructus, i.e. « in hoc mundo ut societas constituta et ordinata » (cfr. Const. dogm. *Lumen gentium*, n. 8) a Christo Domino instituta. Quare dicta praescripta agunt de personis in genere et de personis in specie itemque de Ecclesiae constitutione hierarchica.

Duas continet Partes, quarum *Prima Pars* praescripta tradit de personis in genere et de personis iuridicis, dum *Pars Secunda* normas continet quae personas respiciunt in specie.

PARS PRIMA
DE PERSONIS IN GENERE

Haec prima pars duos complectitur titulos, quorum primus praescripta continet quae christifideles omnes in genere respiciunt seu personas physicas in Ecclesia, atque secundus normas tradit de personis iuridicis in Ecclesia.

TITULUS I
DE CHRISTIFIDELIBUS

Refertur imprimis canon fundamentalis, ex schemate Legis Ecclesiae Fundamentalis desumptus, in quo affirmatur baptismo hominem in Ecclesia Christi incorporari et constitui personam, i.e. subiectum obligationum canonicarum et iurium canonicorum.

Hic Titulus I tribus constat Capitibus. *Caput primum* agit de personarum physicarum statu canonico; *Caput secundum* enumerat omnium christifidelium obligationes praecipuas et iura fundamentalia; *Caput tertium* denique tractat de christifidelium consociationibus.

CAPUT I
DE PERSONARUM PHYSICARUM STATU CANONICO

Capacitas personarum physicarum determinatur, ratione habita earum aetatis, status mentis, sexus, originis, domicilii et quasi-domicilii, ratione etiam consanguinitatis et affinitatis necnon ratione ritus ad quem pertinent.

Ad capacitatem *ratione aetatis* quod attinet, retinetur distinctio inter infantes et non-infantes, sicut et distinctio inter minores et maiores, sed non amplius retinetur distinctio inter puberes et impuberes. Non erat momenti practici, et expressis verbis dici potest ad quaedam iura exercenda aut obligationes habendas requiri v.g. aetatem quattuordecim annorum.

Ad statum personarum *ratione habitationis* quod spectat, retinentur *domicilium*, seu *habitatio omnino stabilis* et *quasi-domicilium*, quod quidem pro cura animarum momentum habet non parvum. Tempus autem ad quasi-domicilium requisitum reducitur ad tres menses. Domicilium legale mariti pro uxore non servatur, sed statuitur praesumptio legalis eandem habere domicilium et quasi-domicilium voluntarium viri sui. Servatur autem domicilium legale minoris, nisi hic sit ad normam iuris civilis emancipatus.

Ad *consanguinitatem* et *affinitatem* quod attinet, computationi germanicae et in priore Codice admissae substituitur computatio romana, quia haec in plerisque societatibus civilibus viget (cfr. *Communicationes*, 6, 1974, pp. 94-98).

CAPUT II

DE OMNIUM CHRISTIFIDELIUM OBLIGATIONIBUS ET IURIBUS

Sub hoc Capite traduntur obligationes et iura, quae omnibus christifidelibus qua talibus sunt propria, sive sint clerici, sive sint laici, nulla facta inter eos distinctione ratione stirpis, nationis, condicionis socialis vel sexus. Non paucae harum obligationum fundamentalium et iurium iam in schemate Legis Ecclesiae Fundamentalis affirmantur. Probata autem Lege Ecclesiae Fundamentalii, hic supprimi possunt quae Lege Fundamentalii enuntiantur.

CAPUT III

DE CHRISTIFIDELIUM CONSOCIATIONIBUS

De iure consociationis in Ecclesia agitur in his canonibus. Imprimis habentur aliqui canones generales. Determinantur imprimis fines ad quos tales consociationes sive clericorum, sive laicorum, sive clericorum insimul et laicorum constitui possunt in Ecclesia. Quae consociationes diversae sunt ab Institutis vitae consecratae, de quibus in Sectione III. Divisio vero consociationum ratione earum finis, quae in CIC a. 1917 continetur, non amplius servatur, ita ut legislatio proposita indolem generalem habeat. Amplior haec legislatio, continens iuridica lineamenta fundamentalia, visa est necessaria, quia magis magisque in dies crescit consociationum numerus, immo et varietas. Distinctio vero admittitur innixa erectione consociationum earumque cum hierarchica auctoritate relatione. Distinguuntur itaque consociationes *publicae* atque consociationes *privatae*.

Iam sub iure Codicis distinguebantur consociationes ab Ecclesiae auctoritate erectae aut approbatae et consociationes a privatis personis ipsis, pactione inter se inita, constitutae, quae quidem laicales vocabantur. In hoc schemate autem distinguuntur consociationes publicae et consociationes privatae. Privatae consociationes eae sunt quas, vi naturalis iuris consociationis, christifideles, privata conventione inter se inita, constituunt ad pietatem excolendam vel ad opera apostolatus exsequenda vel ad alios fines religiosos prosequendos, quorum persecutio natura sua non reservatur auctoritati ecclesiasticae. Publicae consociationes sunt quae ad fines religiosos ab auctoritate ecclesiastica competenti eriguntur.

Normae deinde traduntur: 1º communes de omnibus christifidelium consociationibus, sive publicis sive privatis; 2º speciales de christifidelium consociationibus publicis; 3º speciales de christifidelium consociationibus privatis.

Inter normas de consociationibus communes, duae normae respiciunt sodales Institutorum vitae consecratae. Prior earum, in can. 51 tradita, ad consociationes pertinet vi privilegii apostolici erectas, quibus dicti sodales praesunt, uti sunt Terti Ordines. Altera respicit consociationes alias, quibus quidem nomen dare possunt dicti sodales, nisi, iudicio Moderatoris competentis, earum statuta et actiones cum observantia regulae et constitutionum aut cum adimplemento munieris ipsis a Moderatore concretiti, conciliari nequeunt (cfr. *Communicationes*, 2, 1970, pp. 96-98).

TITULUS II
DE PERSONIS IURIDICIS

Sunt in Ecclesia etiam personae iuridicae seu canonicae, subiecta scilicet obligationum et iurium canonicorum quae earum indoli congruunt, subiecta vero quae non sunt personae physicae. In priore Codice, a. 1917, vocabantur personae morales. Rectius autem vocantur personae iuridicae, quia revera ipso ordine iuridico positivo Ecclesiae uti subiecta obligationum et iurium canonicorum constituuntur.

Notetur in proposito schemate mentionem non fieri de personalitate morali qua, secundum CIC a. 1917, can. 100, § 1, ex ipsa ordinatione divina gaudent Catholica Ecclesia atque Apostolica Sedes. Ecclesiae Catholicae personalitas non est ordinis iuridici, excepta quidem eius personalitate iuris gentium, sed est moralis, et ideo in Codice iuris affirmari non debet, sed supponitur; in iure civitatum similiter non affirmatur, sed supponitur personalitas moralis ipsius Societatis civilis. Haec Ecclesiae, sicuti et Societatis civilis, personalitas proprie iuridica non est, cum sibimetipsis concedere non valeant qualitatem quam ipsa haec concessio supponit. Ad personalitatem Apostolicae Sedis quod attinet, commentatores CIC minime convenient in definiendo huius personalitatis substrato seu subiecto proprio nec in determinanda eiusdem indole collegiali aut non-collegiali, ita ut, consentientibus omnibus coetus consultoribus, melius sit ut omittatur mentio huius personalitatis moralis in iure recognito, in quo de personalitate iuridica tantum normae tradendae sunt.

De *constitutione* personarum iuridicarum imprimis hisce in normis agitur. Personae iuridicae constitui possunt sive communites personarum, sive rerum complexus, in finem spiritualem, qui finem singulorum transcendit, ordinati. Tales vero communites vel rerum complexus uti personae iuridicae constituuntur *aut* ipso iuris praescripto *aut* speciali competentis auctoritatis concessione per decre- tum facta.

De *distinctione personarum iuridicarum* mutatur disciplina Codicis Iuris Canonici a. 1917. Qui Codex tantummodo distinguit inter personas morales collegiales et non collegiales. Verumtamen haec distinctio non sufficiens visa est et multis difficultatibus ansam praebuit, et sententiae omnino inter se oppositae propositae sunt de indole aliquarum personarum iuridicarum, uti v.g. dioecesis, paroeciae. Insufficientia distinctionis inter personas iuridicas collegiales et non collegiales exinde apparuit. Praeterea alia est distinctio introducenda, et eam iam faciebant multi scriptores, distinctio scilicet inter personas iuridicas publicas et privatas. Itaque distinguuntur in schemate: 1) *universitates personarum et universitates rerum*; et iterum distinguuntur universitates personarum in personas iuridicas *collegiales* et *non collegiales*, prouti vel non sunt coetus personarum, quorum actionem determinant membra in decisionibus ferendis concurrentia, sive aequali iure sive non, ad normam statutorum et iuris; ita universitas personarum collegialis est Collegium Episcoporum, Capitulum cathedralis; universitas personarum non collegialis est dioecesis, paroecia; 2) personae iuridicae *publicae* aut *privatae*, prout ab auctoritate ecclesiastica constituuntur ut intra certos fines nomine Ecclesiae agant aut non.

Agitur deinde de iis qui personam iuridicam repraesentant. Item agitur de actibus collegialibus, et quidem modo magis distincto quam in Codice Iuris Canonici.

Extinctio etiam personarum iuridicarum modo magis definito determinatur.

Tandem canones habentur de *coniunctione universitatum* quae personae iuridicae sunt publicae, atque de divisione universitatis, quae persona est iuridica publica (cfr. *Communicationes*, 6, 1974, pp. 98-101).

PARS SECUNDA
DE PERSONIS IN SPECIE

Quattuor habentur in hac altera parte Sectiones. *Sectio I* canones continet praescripta referentes de ministris sacris seu clericis. *Sectio II* canones complectitur praescripta praebentes de Ecclesiae constitutione hierarchica. *Sectio III* quae agit de personis in Institutis vitae consecratae uti titulum habet: De Institutis vitae consecratae per professionem consiliorum evangelicorum. *Sectio IV* tandem canones praebet disciplinam continentem de christifidelibus laicis.

SECTIO I
DE MINISTRIS SACRIS SEU DE CLERICIS

Haec Sectio quattuor complectitur capita, quae agunt de clericorum institutione (Caput I), de clericorum incardinatione seu adscriptione (Caput II), de clericorum obligationibus et iuribus (Caput III) et de amissione status clericalis (Caput IV).

CAPUT I
DE CLERICORUM INSTITUTIONE

In Codice Iuris Canonici de institutione clericorum normae tradebantur in Libro III, Parte IV, Titulo XXI *De Seminariis*, sub Titulo generali *De magisterio ecclesiastico*. Cum vero institutio clericorum non tantummodo institutionem doctrinae requirat, sed et spiritualem necnon pastoralem implicit efformationem, rectius visum est ut de institutione clericorum traderentur canones sub titulo generali: *De ministris sacris seu de clericis*. Itaque haec Sectio in priore Capite de hac institutione canones praebet.

Imprimis officium et ius proprium Ecclesiae exclusivum affirmatur eos instituendi qui ad ministeria sacra se praeparant. Item determinatur quaenam auctoritates competentes sint qui normas de hac institutione edant, atque definitur quibusnam incumbit officium fovendarum vocationum.

De *Seminariis minoribus* aliisque institutis id genus regulae statuuntur quae-dam. Seminaria minora aliave instituta id genus, prout id sinant locorum adjuncta, serventur ubi exsistunt atque foveantur.

De *Seminariis maioribus* deinde traduntur normae, quae nempe eorum necessitatem respiciunt atque munera determinant Rectoris, spiritus directoris necnon duplicitis coetus deputatorum. Praeterea qualitates definiuntur quibus iuvenes gaudere debent ut ad Seminarium maius admittantur necnon documenta quae exhibere debent.

De *ipsa institutione* in Seminario tradenda plerique agunt canones, qui nituntur praesertim Decretis Concilii Vaticani II, p[re]e aliis Decreto *Optatam totius*, necnon *Ratione fundamentali institutionis sacerdotalis* a S. Congregatione pro Institutione Catholica edita. Ante omnia statuitur in singulis regionibus ecclesiasticis, sicut et in singulis provinciis ecclesiasticis quae ad regionem ecclesiasticam non pertinent, ab Episcoporum Conferentia conficiendam esse *Rationem institutionis sacerdotalis*, atque in singulis Seminariis insuper habendam esse *Ordinationem pro-*

priam (Règlement, Regolamento) ab Episcopo dioecesano aut, si de Seminario interdiocesano agitur, ab Episcopis quorum interest probatam. Canones qui ipsam institutionem respiciunt, innixi quidem praescriptis praedictae Rationis fundamentalis institutionis sacerdotalis, normas praebent *de institutione spirituali, de institutione doctrinali atque de institutione pastorali*. Tandem traduntur normae quae ad regimen et administrationem Seminarii, ad disciplinam in eodem servandam necnon ad constitutionem et conservationem Seminarii atque ad alumnorum professorumque sustentationem pertinent.

CAPUT II

DE CLERICORUM ADSRIPTIONE SEU INCARDINATIONE

De diversis quaestionibus quae ad adscriptionem seu incardinationem attinent normae in hoc capite traduntur, quae vero hodiernis necessitatibus aptantur (cfr. Decr. *Presbyterorum Ordinis*, n. 10) quarumque pleraque nituntur praescriptis M. P. *Ecclesiae Sanctae*, d. 6 augusti 1966, Parte I, nn. 3 et 4.

1. *Necessitas adscriptionis seu incardinationis.* Servatur principium, vi cuius requiritur adscriptio clericorum certae Ecclesiae particulari aut alicui Instituto vitae consecratae, sed additur eos etiam adscribi posse Societati clericorum — ex.gr. Societati missionali — hac facultate ab Apostolica Sede donatae. Clerici acephali seu vagi non admittuntur.

2. *Radix incardinationis seu adscriptionis.* Radix est *diaconatus*. Per *receptum diaconatum*: 1) aliquis fit clericus et adscribitur Ecclesiae particulari pro cuius servitio ordinatus est; 2) sodalis autem Instituti religiosi, qui in eo definitivis votis cooptatus est, in eo adscribitur *tanquam clericus*; 3) sodalis Instituti vitae apostolicae consociatae aut Instituti saecularis, necnon sodalis Societatis clericorum ab Apostolica Sede facultate incardinandi donatae, si definitivo ligamine in eodem cooptatus est, adscribitur *tanquam clericus* sive ipsi Instituto vel Societati sive Ecclesiae particulari, ad normam statutorum.

3. *Mutatio formalis incardinationis.* De ea servantur praescripta Codicis a. 1917, sed facilior redditur mutatio adscriptionis.

4. *Mutatio incardinationis ipso facto.* De eadem recipitur norma quae habetur in M. P. *Ecclesiae Sanctae*, I, n. 3, § 5.

5. *Emigratio in aliam Ecclesiam sine incardinatione.* Quae in eodem M. P. *Ecclesiae Sanctae*, I, n. 3, §§ 1 ad 4 habentur praescripta, mutato quidem ordine, hic recipiuntur.

SECTIO II
DE ECCLESIAE CONSTITUTIONE HIERARCHICA

Duo Tituli in hac Sectione habentur. *Prior titulus* praescripta continet quae respiciunt supremam Ecclesiae universae auctoritatem eiusque exercitium. *Alter titulus* canones complectitur qui ad Ecclesias particulares earumque coetus pertinent et de auctoritatibus in iisdem Ecclesiis et coetibus constitutis agunt.

TITULUS I
DE SUPREMA ECCLESIAE AUCTORITATE EIUSQUE EXERCITIO

Quinque in hoc titulo continentur Capita. Canones proponuntur imprimis de Romano Pontifice deque Collegio Episcoporum (*Cap. I*), de Synodo Episcoporum (*Cap. II*), de S. R. Ecclesiae Cardinalibus (*Cap. III*), de Curia Romana (*Cap. IV*), et tandem de Romani Pontificis Legatis (*Cap. V*).

CAPUT I
DE ROMANO PONTIFICE DEQUE COLLEGIO EPISCOPORUM

Ad Romanum Pontificem ipsum atque Collegium Episcoporum quod attinet, remittitur ad canones schematis Legis Ecclesiae Fundamentalis.

Generali canone deinde indicantur quaenam personae et quaenam instituta Romano Pontifici in Eius munere supremi Pastoris exercendo auxilio sunt, scilicet Synodus Episcoporum, Patres Cardinales et Curia Romana.

CAPUT II
DE SYNODO EPISCOPORUM

Quae de Synodo Episcoporum praescripta in canonibus huius Capitis referuntur, nituntur imprimis praeescriptionibus M. P. Pp. Pauli VI *Apostolica sollicitudo*, d. 15 sept. 1965, atque etiam iis quae continent *Ordo Synodi Episcoporum celebrandae*.

CAPUT III**DE SANCTAE ROMANAECYCLESIAE CARDINALIBUS**

Proponuntur in schemate de S. R. E. Cardinalibus canones recogniti, quibus disciplina Codicis Iuris Canonici ad simpliciorem redigitur formam. Quaedam quae proponuntur praescripta hic tantum sunt notanda.

Canon proponitur de Consistoriis, canon scil. 168, in quo Consistoria distinguuntur ordinaria et extraordinaria.

In can. 169 praescripta habentur de Cardinalibus qui octagesimum aetatis annum impleverint (§ 1) deque iis qui septuagesimum quintum aetatis annum expleverint (§ 2).

Additur etiam canon (can. 173), vi cuius Cardinales inde a sui ad Cardinalatum promotionem obligatione tenentur providendi per legitimum documentum, Apostolicae Sedi transmittendum, ut quae cum decesserint possident acta et scripta ad relationes cum Apostolica Sede eiusve actionem pertinentia, uni Sedi Apostolicae obveniant.

CAPUT IV**DE CURIA ROMANA**

Post canonem generalem 176, canones postea hic inserentur quibus definiuntur inter alia competentiae uniuscuiusque Curiae Romanae Organi.

CAPUT V**DE ROMANI PONTIFICIS LEGATIS**

Quae de Romani Pontificis Legatis proponuntur in schemate praescripta nituntur M. P. Pp. Pauli VI *Sollicitudo omnium Ecclesiarum*, d. 8 augusti 1969.

TITULUS II**DE ECCLESIIS PARTICULARIBUS DEQUE EARUNDEM COETIBUS**

Duo continentur in hoc titulo Capita. *Caput primum* canones complectitur quae ad Provincias ecclesiasticas et Regiones ecclesiasticas pertinent necnon ad auctoritates in iisdem Provinciis et Regionibus constitutas. *Caput secundum* cano-

nes refert qui continent praescripta de Ecclesiis particularibus et de auctoritate in iisdem constituta.

Per modum autem introductionis habetur, ante haec duo Capita, canon generalis, in quo de coniunctione Ecclesiarum particularium in Provincias ecclesiasticas et de harum compositione in Regiones ecclesiasticas agitur et statuitur quaenam sit auctoritas competens ad erigendas, supprimendas aut innovandas Ecclesias particulares, provincias et regiones ecclesiasticas.

CAPUT I

DE PROVINCIIS ECCLESIASTICIS ET DE REGIONIBUS ECCLESIASTICIS

Aliquae imprimis normae praeliminaries proponuntur, in quibus de Provinciis ecclesiasticis deque Regionibus ecclesiasticis generales normae traduntur. Postea tres sequuntur Articuli, in quibus praescripta enuntiantur quae agunt de Conciliis particularibus (art. 1), de Episcoporum Conferentiis (art. 2), atque de Metropolititis et Primatibus (art. 3).

CANONES PRAELIMINARES

De *Provinciis ecclesiasticis* norma enuntiatur fundamentalis, quae convenit cum praescripto Concilii Vaticani II Decreti *Christus Dominus*, n. 40, 2^o, et vi cuius omnes et singulae dioeceses atque quae ad normam iuris ipsis assimilantur communitates, alicui provinciae ecclesiasticae adscribendae sunt, ita ut territoriales dioeceses exemptae deinceps non habeantur. Auctoritates in provincia ecclesiastica constitutae sunt Concilium provinciale et Metropolita, ad normam iuris. Insper, in provinciis ecclesiasticis quae non pertinent ad regionem ecclesiasticam, constituitur Episcoporum Conferentia.

De *Regionibus ecclesiasticis* normae quaedam traduntur, quae quidem nituntur praescriptis eiusdem Decreti *Christus Dominus*, n. 40, 3^o, quod ita sonat: « Ubi utilitas id suadeat, provinciae ecclesiasticae in regiones ecclesiasticas componantur, quarum ordinatio iure est statuenda ». Ad hanc vero ordinationem quod attinet, haec quae sequuntur proponuntur praescripta.

a) Iudicium decisioque de erigendis regionibus ecclesiasticis pertinet ad supremam Ecclesiae auctoritatem, auditis quarum interest Episcoporum Conferentiis.

b) Pro regula habeatur ut regio ecclesiastica comprehendat omnes provincias ecclesiasticas in eadem natione constitutas. Attamen, ubi adiuncta id suadeant, erigi potest regio ecclesiastica sive quae aliquas tantum provincias ecclesiasticas in natione constitutas complectatur, sive quae provincias ecclesiasticas diversarum nationum comprehendat.

c) Regiones ecclesiasticae subsunt auctoritati *Concilii regionalis* (quod in iure Codicis Iuris Canonici a. 1917 appellatur Concilium plenarium, et saepe reipsa erat nationale), atque Episcoporum Conferentiae regionis, ad normam iuris.

d) Regiones ecclesiasticae dividiri possunt in diversos districtus regionales, et iis singulis praeest Episcoporum Conferentia districtus regionalis. Est haec Conferentia quae hodie de facto Conferentia regionis vocatur, sed deinceps Conferentia districtus regionalis appellanda est (cfr. *Communicationes*, 4, 1972, pp. 43-44).

Art. I

DE CONCILIIS PARTICULARIBUS

Particularia Concilia distinguuntur *Concilia regionalia*, pro omnibus scilicet provinciis ecclesiasticis et Ecclesiis particularibus eiusdem regionis ecclesiasticae, et *Concilia provincialia*, pro omnibus nempe Ecclesiis particularibus eiusdem provinciae ecclesiasticae.

Normae huius Articuli respiciunt: 1º tempus eorundem celebrationis; 2º eorundem Conciliorum convocationem atque ordinationem; 3º eorundem membra: definitur quinam ad eadem convocandi sint et quinam ad ea convocari possint, quinam in iisdem iure gaudent suffragii deliberativi, quinam iure suffragii consultivi tantum; 4º eorundem Conciliorum potestatem et decretorum quae ferunt vim obligandi.

Quaestio poni poterat utrum Concilia regionalia servanda sint; sunt enim etiam Episcoporum Conferentiae, quae aliqua potestate legislativa gaudent. Omnibus vero consultoribus consentientibus, servantur Concilia regionalia, ad quae quidem multae personae convocari debent, quae in Episcoporum Conferentia partem non habent. Verumtamen nullum determinatur tempus celebrationis eorundem Conciliorum. Norma est eadem celebranda esse quoties id de iudicio Episcoporum Conferentiae regionis, approbante Sancta Sede, necessarium aut utile videatur (cfr. *Communicationes*, 4, 1972, pp. 45-48).

Art. II

DE EPISCOPORUM CONFERENTIIS

Qui in schemate proposito de Episcoporum Conferentiis enuntiantur canones innituntur praesertim, uti patet, praescriptis Decreti *Christus Dominus*, nn. 37 et 38, necnon M. P. *Ecclesiae Sanctae*, I, n. 41, quo quidem normae traduntur ad dicti Decreti praescripta exsequenda.

Normae quae in canonibus schematis proponuntur attinent: 1º ad constitutionem Episcoporum Conferentiarum; 2º ad earum membra; 3º ad earum statuta, quae quidem conficienda sunt a singulis Conferentiis; 4º ad earundem conventus plenarios seu congregaciones generales; item ad potestatem qua gaudent necnon vim decretorum quae ferunt; 5º ad Consilium Episcoporum permanens, cuius est praeparare res in plenario conventu agendas atque providere ut decisiones in iisdem statutae executioni mandentur; 6º ad Conferentiae Secretariam generalem eiusque munus proprium; 7º ad relationes inter Episcoporum Conferentias diversarum regionum ecclesiasticarum (cfr. *Communicationes*, 4, 1972, pp. 48-50).

Art. III

DE METROPOLITIS ET PRIMATIBUS

De Primatibus unica regula statuitur, scilicet eosdem, sicuti et Patriarchas in Ecclesia latina nullam, qua tales, habere regiminis potestatem, nisi quaedam iure particulari eis concessa sit.

De Metropolitis aliqui canones habentur qui agunt: 1º de eorum constitutione; 2º de eorum competentia seu potestate in dioecesis suffraganeis et de eorum iuribus; 3º de eorum obligatione a Romano Pontifice petendi *pallium* et de huius significatione necnon de effectu pallii recepti.

CAPUT II

DE ECCLESIIS PARTICULARIBUS ET DE AUCTORITATE IN IISDEM CONSTITUTA

In duodecim Articulos dividitur hoc Caput II. Qui Articuli successive agunt de ipsis Ecclesiis particularibus (art. 1), de Episcopis (art. 2), de Synodo dioecesana (art. 3), de Curia dioecesana (art. 4), de Consilio presbyterali et de Collegio consultorum (art. 5), de canonicorum Capitulis (art. 6), de Consilio pastorali

(art. 7), de sede impedita et de sede vacante (art. 8), de paroecis et de parochis (art. 9), de vicariis paroecialibus (art. 10), de Vicariis foraneis seu decanis (art. 11) atque tandem de ecclesiarum rectoribus (art. 12).

Art. I

DE ECCLESIIS PARTICULARIBUS

1. *De earum definitione imprimis dantur praescripta.*

Sensu proprio et pleno Ecclesia particularis est dioecesis, uti apparet ex dictis in Decreto *Christus Dominus*, n. 11.

Eidem in iure *aequiparantur* aliae quaedam communitates, scilicet Vicariatus Apostolicus et Praefectura Apostolica, Praelatura et Abbatia cum proprio populo christiano, atque Administratio Apostolica; ipsi quoque *aequiparatur*, nisi aliud ex rei natura aut iuris praescripto appareat, Praelatura personalis. Agitur de Praelatura personali, cui competit sibi incardinare clericos qui mittantur ad servitium sacrum praestandum in aliqua Ecclesia particulari cleri inopia laborante aut destinentur ad opera pastoralia vel missionalia perficienda pro variis regionibus aut coetibus socialibus qui speciali indigent adiutorio.

2. *De Ecclesiarum particularium communitatumque eis aequiparatarum circumscriptione seu determinatione* deinde traduntur normae. Regula est generalis, vi cuius certo territorio circumscribi debent. Exceptiones autem huic regulae haberi possunt, quia Ecclesiae particulares possunt etiam esse sive personales sive mixtae.

3. *De Ecclesiarum particularium communitatumque eis aequiparatarum partitione* tandem habentur praescripta: a) *de paroecis* constituendis normae enuntiantur; notetur in textu proposito supprimi distinctionem inter paroecias et quasi-paroecias; b) *de Vicariatibus foraneis seu decanatibus*, in quos coniunguntur diversae paroeciae viciniores etiam praescripta traduntur; c) insuper *de districtibus dioecesanis*, qui nempe diversis decanatibus constant quibusque praesunt Vicarii episcopales, tandem agitur (cfr. *Communicationes*, 4, 1972, pp. 40-43).

Art. II

DE EPISCOPIS

Sub hoc Articulo habentur tres §§, quae agunt de Episcopis in genere (§ 1), de Episcopis dioecesanis (§ 2) et de Episcopis coadiutoribus et auxiliaribus (§ 3).

§ 1. *De Episcopis in genere*

In hac § 1 generalia praescripta traduntur quae de quibuscumque Episcopis valent, scilicet tum de Episcopis dioecesanis tum de Episcopis titularibus, et qui-dem sive hi sint coadiutores sive auxiliares sive simpliciter titulares.

1. *Notiones* enuntiantur, quae innituntur doctrina a Concilio Vaticano II traxita in Constitutione dogmatica *Lumen gentium*, nn. 19-22, atque in Decreto *Christus Dominus*, nn. 2 et 4.

Distinguuntur *Episcopi dioecesani* — in iure Codicis Iuris Canonici dicuntur « residentiales », nunc autem dici debent dioecesani (cfr. Decr. *Christus Dominus*, Cap. II, n. 11) —, et *Episcopi titulares*; qui iterum distinguuntur ii qui officium in certa dioecesi explet, scilicet *Episcopus coadjutor* et *Episcopus auxiliaris*, et alii *simpliciter titulares*, qui aliud munus explet, sive in bonum alicuius Ecclesiae vel diversarum insimul Ecclesiarum particularium sive in bonum Ecclesiae universae.

2. *De designatione personae Episcopi* normae traduntur, itemque de consultatione in ordine ad eorundem nominationem quod attinet: his normis partes determinantur Episcoporum Conferentiarum atque Episcoporum dioecesanorum provinciae ecclesiasticae in qua sita est dioecesis de qua agitur. Regulae respiciunt: a) constitutionem omnium Episcoporum; b) nominationem Episcoporum dioecesorum aut coadiutorum; c) nominationem Episcoporum auxiliarium.

3. *De missione canonica* requisita etiam praescripta enuntiantur.

4. *Dotes in futuro Episcopo requisitae*, scilicet ut ad officium Episcopi idonei habeantur, determinantur.

5. *Iura et privilegia* tandem omnium Episcoporum definiuntur (cfr. *Communicationes*, 5, 1973, pp. 217-219).

§ 2. *De Episcopis dioecesanis*

1. *Notio Episcopi dioecesani* traditur, in qua generalibus verbis eiusdem munus definitur.

2. *Dioecesis captio possessionis* etiam ordinatur, et definitur duobus pro casibus distinctis, scilicet prout agitur de dioecesi iam existente aut de dioecesi noviter erecta.

3. *Episcopi dioecesani munera et potestas* deinde in specie definiuntur. Imprimis canones aliqui respiciunt eiusdem munus et potestatem, secundum doctrinam

nam traditam in Decreto *Christus Dominus*, n. 8. Alii canones in specie agunt de diversis eiusdem muneribus in particulari, scilicet *de munere docendi, de munere sanctificandi* et de eius *munere regendi*. Ad hoc munus regendi quod spectat, clare affirmatur eidem competere potestatem *legislativam, exexecutivam et iudiciale*m, in dioecesi et pro omnibus causis, iis quidem exceptis quae ad normam iuris auctoritati Ecclesiae supremae aliive auctoritati reservantur. Additur etiam Episcopum dioecesanum in omnibus negotiis iuridicis dioecesis, huius personam gerere.

4. *Episcopi dioecesani obligationes* praecipuae etiam determinantur.

5. *De renuntiatione ab officio* Episcopi dioecesani tandem traduntur normae, secundum praescripta Decr. *Christus Dominus*, n. 21 et M. P. *Ecclesiae Sanctae*, I, n. 11 (cfr. *Communicationes*, 5, 1973, pp. 219-223).

§ 3. *De Episcopis coadiutoribus et auxiliaribus*

Normae huius § 3, quae plerumque nituntur praescriptis Concilii Vaticani II Decreto *Christus Dominus*, nn. 25-26 necnon iis quae traduntur M. P. *Ecclesiae Sanctae*, I, n. 13, de constitutione imprimis agunt tum Episcopi auxiliaris, tum Episcopi auxiliaris specialibus instructi facultatibus, tum Episcopi coadjutoris. Eorundem obligationes et iura deinde definitur, praesertim secundum praescripta eiusdem Decreti *Christus Dominus*. Tandem normae enuntiantur de eorundem statu sede vacante et de eorum renuntiatione ab officio (cfr. *Communicationes*, 5, 1973, pp. 223-224).

Art. III

DE SYNODO DIOECESANA

Diversarum quaestionum quae ad Synodum dioecesanam pertinent normae traduntur. Notetur, ad normam huius disciplinae, Synodum dioecesanam, uti regula, decimo saltem quoque anno celebrandam esse; si tamen adiuncta aliud suadeant, differri potest haec celebratio, non autem ultra viginti ab anteacta celebratione annos.

Normae propositae respiciunt convocationem Synodi eiusque praesidentiam, determinant quinam sunt convocandi ad Synodum dioecesanam, et affirmatur alios quoque ad eam vocari posse: definitur etiam quodnam sit eorundem ius. Diserte affirmatur autem solum Episcopum in Synodo dioecesana esse leglatorem.

Art. IV

DE CURIA DIOECESANA

Generalia imprimis de Curia dioecesana habentur praescripta, quae communiter convenient cum iis quae in Codice Iuris Canonici habentur. Notetur tamen novam introduci figuram et novum officium, scilicet officium *Moderatoris Curiae*, cuius est, sub auctoritate Episcopi dioecesani, coordinare labores quae ad universae dioecesis administrationem pertinent, et curare ut ceteri Curiae addicti officium sibi commissum rite adimpleant; eiusdem etiam est, si casus ferat, communicationem publicam, prelo aliisve mediis, curare.

Quattuor in hoc Articulo dantur §§, quae normas praebent de Vicariis generalibus et episcopalibus (§ 1), de Cancellario aliisque notariis et de archivo episcopal (§ 2), de examinatorebus dioecesanis (§ 3) et tandem de Consilio a rebus oeconomicis et de oeconomio (§ 4). (Cfr. *Communicationes*, 5, 1973, pp. 225-229).

§ 1. *De Vicariis generalibus et episcopalibus*

Normae de iisdem enuntiatae compositae sunt, attentis etiam praescriptis M. P. *Ecclesiae Sanctae*, I, n. 14. Normae illae respiciunt eorundem constitutionem, eorundem potestatem et eorum obligationes, itemque expirationem eorum potestatis. Ad constitutionem eorum quod attinet notetur vicarium episcopalem, qui non sit Episcopus auxiliaris, ad tempus tantum nominandum esse (*M. P. Ecclesiae Sanctae*, I, n. 14, § 5). Clare tandem determinatur eos in dioecesi non habere potestatem legislativam, sed tantummodo potestatem exexecutivam, ad ponendos scilicet actus administrativos, qui de competentia etiam sunt Episcopi dioecesani, iis tamen exceptis actibus quos Episcopus sibi reservaverit vel qui ex iure requirunt speciale Episcopi mandatum.

§ 2. *De cancellario aliisque notariis et de archivo episcopal*

De cancellario aliisque notariis et de archivo episcopal plerumque servantur canones Codicis Iuris Canonici, redactione tamen canonum quandoque mutata.

§ 3. *De examinatorebus dioecesanis*

Imprimis notetur de sententia omnium consultorum coetus supprimi posse Codicis Iuris Canonici praescripta de parochis consultoribus, quorum quidem munus deinceps a Consilio presbyterali adimpleri potest, aut ab aliquibus sacerdotibus ex hoc Consilio ab Episcopo dioecesano delectis.

De examinatoribus dioecesanis pauca habentur praescripta. In unaquaque dioecesi constitui debent, numero ab Episcopo requisito, ut operam praestent in experimentis ad provisiones canonicas requisitis necnon in quibusdam processibus.

§ 4. *De Consilio a rebus oeconomicis et de oecono*

Nova proponuntur praescripta de constituendo Consilio a rebus oeconomicis et de oecono dioecesis. Consilio concreditur generalis directio rei oeconomicae, oecono vero exsecutio, secundum rationem a Consilio a rebus oeconomicis definitam (cfr. *Communicationes*, 5, 1973, pp. 228-229).

Art. V

DE CONSILIO PRESBYTERALI ET DE COLLEGIO CONSULTORUM

De *Consilio presbyterali* praescripta enuntiantur, ut patet innixa normis quae habentur in Decreto *Presbyterorum Ordinis*, n. 7, atque praesertim in M. P. *Ecclesiae Sanctae*, I, n. 15. Quae normae respiciunt huius Consilii erectionem, necessariam in singulis dioecesibus, designationem membrorum eiusdem Consilii, eiusdem competentiam, et eiusdem durationem.

Collegium consultorum praeterea constituendum affirmatur. Cum videatur nec opportunum nec possibile esse ut pro certis causis, urgentioribus praesertim, tractandis totum Consilium presbyterale convocetur, proponitur ut inter membra Consilii presbyteralis ab Episcopo dioecesano eligantur aliqui sacerdotes, qui Collegium consultorum constituant, cui competunt iura et munera iure definita (cfr. *Communicationes*, 5, 1973, pp. 229-231).

Art. VI

DE CANONICORUM CAPITULIS

Secundum praescripta huius schematis, praecipuum Capituli canonicorum munus deinceps erit *functiones liturgicas sollemiores* in ecclesia cathedrali aut collegiali persolvere. Ipsius tamen etiam erit alia quaedam munera adimplere, ea scilicet quae ipsi ipso iure aut ab Episcopo dioecesano committuntur. Ratio huius mutationis disciplinae est quod non pauca munera quae Capitulo canonicorum, in iure Codicis Iuris Canonici, sunt propria, in iure recognito tribuuntur sive Consilio presbyterali sive Collegio consultorum.

Inde pauciores quam in Codice habentur nunc normae de Capitulo canonico-rum. Quae normae respiciunt erectionem et suppressionem Capitulorum, eorundem statuta, quae quidem ab ipso Capitulo condenda sunt, officia aliqua in Capitulo erigenda necnon canonicatum collationem. Insuper praescripta habentur quibus relationes inter Capitulum et parochum ecclesiae ordinantur, praescripta quae uti fundamentum habent normas M. P. *Ecclesiae Sanctae*, I, n. 21, § 3 (cfr. *Communicationes*, 5, 1973, pp. 232-233).

Art. VII

DE CONSILIO PASTORALI

De Consilio pastorali item praescripta in schemate quae habentur nituntur normis traditis in Decreto *Christus Dominus*, n. 27, et M. P. *Ecclesiae Sanctae*, I, n. 16.

Normae quae hoc in schemate enuntiantur respiciunt tum constitutionem huius Consilii, constituendum quidem quatenus sollicitudo pastoralis id suadeat, designationem membrorum, eiusdem Consilii competentiam et durationem et tandem eiusdem extinctionem (cfr. *Communicationes*, 5, 1973, p. 231).

Art. VIII

DE SEDE IMPEDITA ET DE SEDE VACANTE

Duplex in hoc Articulo habetur paragraphus. In § 1 canones enuntiantur de sede impedita, in § 2 de sede vacante.

§ 1. *De sede impedita*

Casu quo sedes impedita est, norma enuntiatur de regimine dioecesis, quae differt a norma Codicis Iuris Canonici, ut semper, quaecumque sint adiuncta, regimi dioecesis prospiciatur. Secundum normam propositam, regimen dioecesis, nisi aliter Sancta Sedes providerit, competit Episcopo coadiutori, si adsit; eo deficiente aut impedito, alicui Episcopo auxiliari aut Vicario generali vel episcopali aut alii sacerdoti, servato personarum ordine statuto in aliquo *elencho*, qui quamprimum a capta possessione ab Episcopo dioecesano componendus et singulis

trienniis renovandus est. Tandem, si deficiat aut impediatur Episcopus coadjutor et elenchus praedictus non suppetat, Collegii consultorum dioecesis est sacerdotem eligere qui dioecesim ad interim regat.

§ 2. *De sede vacante*

Normae novae enuntiantur, in schemate de sede vacante. Prima norma est haec quae sequitur: sede vacante, nisi adsit Administrator Apostolicus aut aliter ab Apostolica Sede provisum fuerit, regimen dioecesis, usque ad constitutionem Administratores dioecesani, devolvitur ad Episcopum auxiliarem, et si plures sint, ad eorundem promotione antiquiorem. Altera norma est haec: Ipse cui ita, secundum normam primam, committitur dioecesis regimen sine mora debet convocare collegium ad deputandum Administratorem dioecesanum competens. Hoc vero Collegium est *Collegium consultorum*, de quo supra (art. 5). Attamen in dioecesibus, in quibus iure electionis aut presentationis Episcopi gaudet Capitulum cathedralis, electio Administratores dioecesani facienda est ab hoc Capitulo una cum Collegio consultorum, in unum Collegium coadunatis, moderante eo qui Capitulo praeest.

Normae deinde proponuntur de requisitis ut quis Administrator sit dioecesanus, de potestate quam obtinet et de remotione Administratores dioecesani eiusque cessatione ab officio.

Art. IX

DE PAROECIIS ET PAROCHIS

De ipsa *paroecia* imprimis proferuntur praescripta. Distinguuntur vero una ex parte paroecia cuius cura committitur uni sacerdoti, paroeciae parocho, et paroecia aut paroeciae diversae, quarum cura concreditur pluribus in solidum sacerdotibus, seu coetui sacerdotum (*équipe*).

Deinde *de parocho* diversae traduntur normae. Ad officia parochi quod spectat, eadem determinantur ratione trium munerum quae adimplere debet, scilicet munera docendi, munera sanctificandi et munera regendi. Notetur etiam, ad munera parochi quod attinet, non amplius sermonem fieri de munib[us] parocho reservatis (ut in can. 462 CIC), sed de munib[us] ab ipso parocho adimplendis, et ab aliis nonnisi ipso consentiente exercendis. Notetur tandem normas quasdam tradi de cessatione ab officio parochi necnon de vacatione paroeciae.

Denique tandem normae praebentur generales *de coetu sacerdotum*, quibus in solidum cura alicuius paroeciae aut diversarum insimul paroeciarum committitur.

Art. X

DE VICARIIS PAROECIALIBUS

Distinctio non amplius fit inter vicarium cooperatorem, vicarium substitutum et vicarium oeconomum. De vicariis paroecialibus simpliciter normae traduntur. Parocco autem absente aut impedito, eiusdem locum tenet, cum omnibus parochi facultatibus et iuribus in his quae ad curam pastoralem pertinent, vicarius paroecialis eidem paroeciae datus et, si plures sint, eorundem nominatione antiquior.

De vicario paroeciali normae in hoc Articulo traduntur respicientes eiusdem constitutionem, eiusdem obligationes necnon eiusdem amotionem ab officio.

Art. XI

DE VICARIIS FORANEIS SEU DECANIS

Praescripta quae his canonibus continentur innixa praesertim sunt normis quae praebentur tum Decreto *Christus Dominus*, n. 30, tum M. P. *Ecclesiae Sanctae*, I, n. 19. Inde apparet praecipuum Vicarii foranei munus esse universa quae ad pastoralem actionem studia et incepta in vicariatu foraneo sibi commisso suscipiunt clerici, sodales Institutorum vitae consecratae et laici, promovere, moderari et coordinare. Alia tamen eiusdem munera et obligationes quibus tenetur, indicantur in canonibus huius Articuli.

Art. XII

DE ECCLESIARUM RECTORIBUS

In hoc Articulo praescripta traduntur quae respiciunt ecclesiarum rectores, i.e. sacerdotes quibus cura demandatur alicuius ecclesiae, quae nec paroecialis sit nec capitularis, nec adnexa domui communitatis Instituti vitae consecratae aut clericorum societatis, quae in eadem officia celebret.

SECTIO III

DE INSTITUTIS VITAE CONSECRATAE

Cum de his Institutis habeatur schema iam transmissum ad consultationem, nihil de iisdem in hac relatione est dicendum.

*SECTIO IV
DE CHRISTIFIDELIBUS LAICIS*

In hac Sectione duo habentur Capita, quae praebent praescripta de obligationibus et iuribus christifidelium laicorum (Caput I) necnon normas speciales de christifidelium laicorum consociationibus (Caput II).

Obiicere quis posset paucas in hoc loco de christifidelibus laicis tradi normas. Prae oculis vero habendum est plerasque normas de iisdem tradi in Parte I huius Libri, scilicet in huius Partis I praesertim Titulo I, Capite II, de omnium christifidelium obligationibus et iuribus, et in Capite III, de christifidelium consociationibus.

